

วัฒนธรรมและประเพณีไทย

นิทรรศการมรดกชาติเสมือนจริง

เริ่มต้นการเรียนรู้สืบพืลประสบการณ์อิงพื้นที่

วัฒนธรรมคืออะไร?

ความเจริญงอกงาม

ความเป็นระเบียบเรียบร้อย

พ.ศ. ๒๔๘๓ (1940)

บัญญัติคำว่า 'วัฒนธรรม' โดย
พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร

ความกลมเกลียวก้าวหน้า

ศีลธรรมอันดีงาม

มาตรฐานความเจริญของชาติ

มุมมองและเครื่องชี้วัดจาก UNESCO

มาตรฐาน
การดำรงชีวิต

การศึกษา
และวรรณกรรม

UNESCO

ระเบียบวินัย
ทางสังคม

สุนทรีย์ภาพ

สิทธิมนุษยชน
และประชาธิปไตย

สองขั้วแห่งวัฒนธรรม

วัฒนธรรมทางวัตถุ:
สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น
สัมผัสและมองเห็นได้
(สถาปัตยกรรม, ประติมากรรม, เทคโนโลยี)

วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ:
ความคิด ความเชื่อ และศรัทธา
ที่แสดงออกผ่านพฤติกรรมสังคม
(ศาสนา, ศิลปะ, ค่านิยม, จารีตประเพณี)

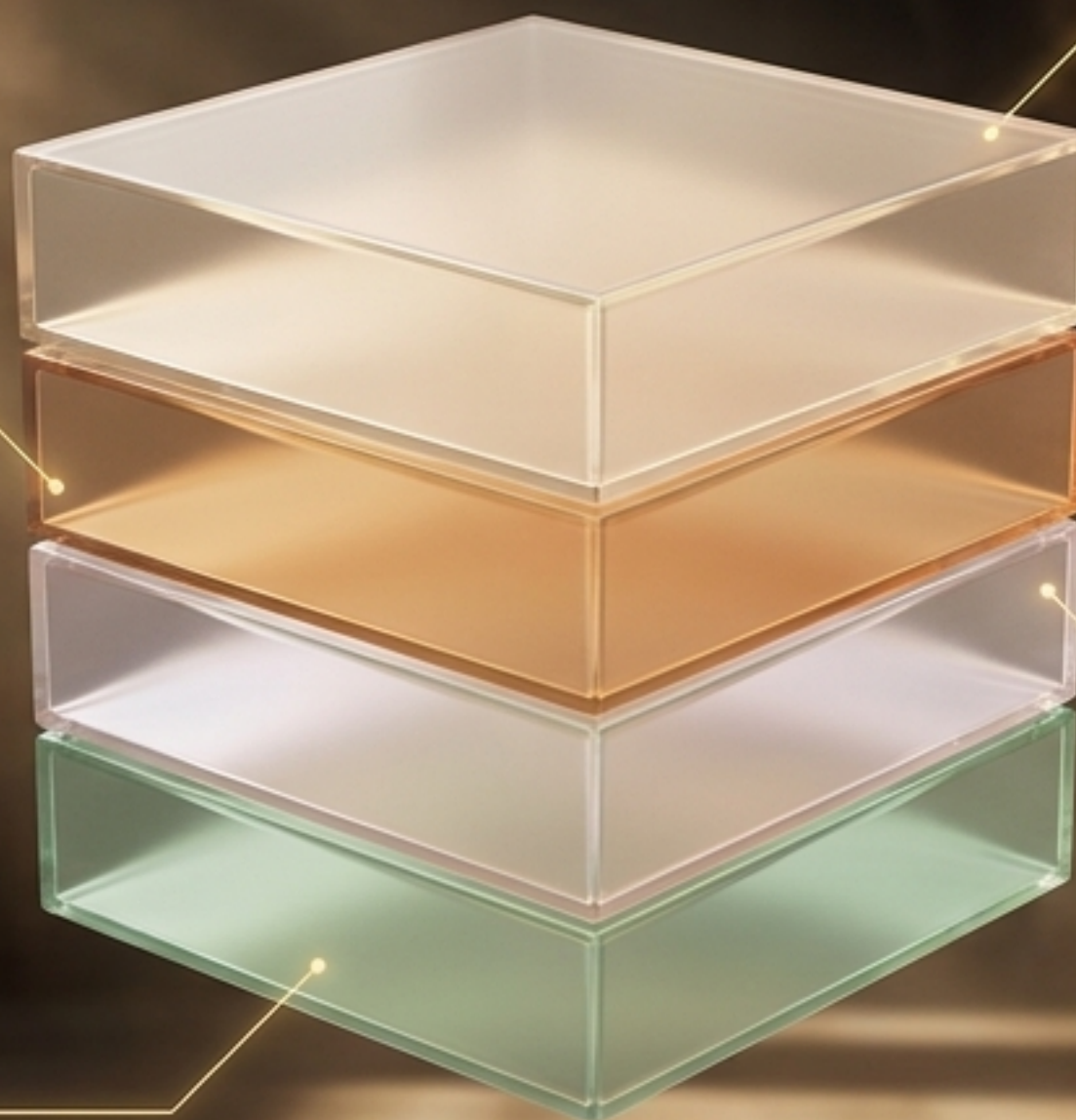
โครงสร้าง ๔ สาขาวัฒนธรรม

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม:
สิ่งที่มีคุณค่า เป็นหนึ่งเดียว
ไม่มีสิ่งใดทดแทนได้

มรดกทางวัฒนธรรม:
ผลงานสะท้อนจิตวิญญาณ
เชื่อมโยงอดีต

ภูมิปัญญาทางเทคโนโลยี:
องค์ความรู้เพื่อแก้ปัญหาชีวิต
(ภูมิปัญญาชาวบ้านและชาติ)

สิทธิมนุษยชน:
รูปแบบวิถีชีวิตที่เท่าเทียมเพื่อความสันติสุข

๕ ปัจจัยกำเนิดวิถีไทย

เอกลักษณ์ไทย

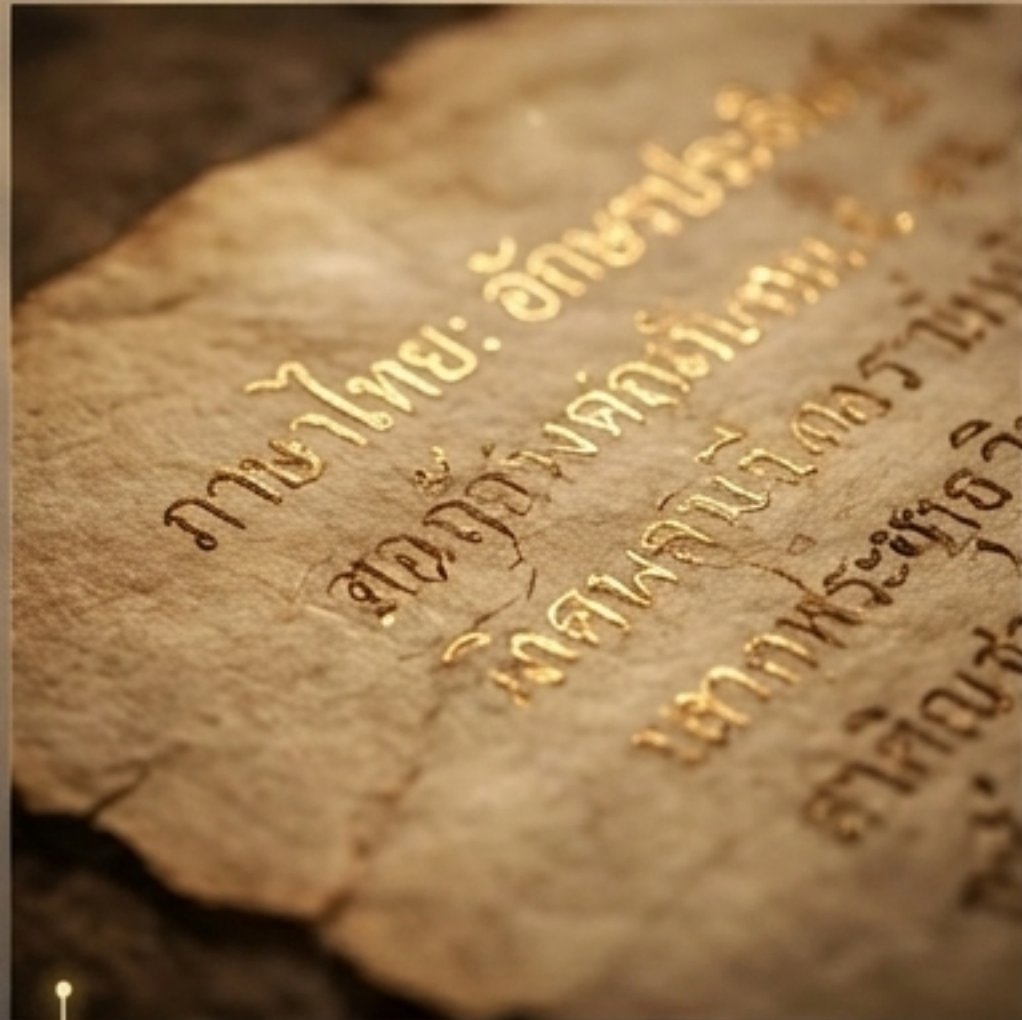
ภูมิศาสตร์: วิถีริมน้ำอุดมสมบูรณ์
→ นำไปสู่: ประเพณีลอยกระทง,
แข่งเรือ

ศาสนา: คติความเชื่อและค่านิยม
→ นำไปสู่: ขนทรายเข้าวัด, ชักพระ

เกษตรกรรม:
สังคมเกษตรกว่า ๕๐%
→ นำไปสู่: ประเพณีขอฝน,
ลงแขกเกี่ยวข้าว

การแพร่กระจาย:
การรับวิทยาการต่างชาติ
→ นำไปสู่: การปรับเปลี่ยนภาษา,
การแต่งกาย, อาหาร

เสาหลักแห่งความภาคภูมิใจ

ภาษาไทย:

อักษรประดิษฐ์ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๘๒๖
มีเสียงวรรณยุกต์เฉพาะตัว
และคำยืมผสมผสาน

อาหารไทย:

รสชาติ เผ็ด เปรี้ยว เค็ม อย่างสมดุล
โดดเด่นด้วยสมุนไพร (ขิง, ตะไคร้)

การแต่งกาย:

เอกลักษณ์ชุดไทยและพื้นผ้า
ท้องถิ่นที่สะท้อนความประณีต

วิวัฒนาการสถาปัตยกรรม

สะท้อนความศรัทธา ความจงรักภักดี และการประยุกต์ใช้วัฒนธรรมต่างชาติ

อิทธิพลอินเดีย/ลังกา/เขมร
(ปราสาทเขมรรูปพระพุทธรูป)

ยุคสุโขทัย
(เจดีย์ทรงดอกบัวตูม - พุทธศิลป์จีนเป็นเอกลักษณ์)

ยุครัตนโกสินทร์
(ผสมผสานศิลปะจีนและยุโรปอย่างลงตัว)

แผนที่แห่งความหลากหลาย วัฒนธรรม ๔ ภูมิภาค

สภาพภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม
และกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน
หล่อหลอมวิถีชีวิตจนกลายเป็น
“วัฒนธรรมท้องถิ่น”
ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ศาลา ๑: ภาคเหนือ - ล้านนา

ที่อยู่อาศัย: หลังคามี 'กาแล'
และหน้าต่างเล็กเพื่อกันลมหนาว

การแต่งกาย:
ผ้าม่อฮ่อม และผ้าซิ่น

อาหาร:
ฟั๋งพาป่า (น้ำพริกหนุ่ม, แกงฮังเล, ไส้จู้)

นาฏศิลป์และประเพณี:
ฟ้อนเล็บ, ดักล่องสะบัดชัย,
และประเพณีงานบวชที่ผูกพันชุมชน

ศาลา ๒: ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ - อีสาน

การแต่งกาย:

ผ้าซิ่น,
โสร่งผ้าไหมประจำกลุ่มชาติพันธุ์
(ผู้ไทย, ลาวโซ่ง)

ศิลปะและจารีต:
เอ็งโปงกลาง, หมอลำ,
และการยึดถือ
'อัต ๑๒ คอง ๑๕'

ที่อยู่อาศัย:
ฝาไม้ไผ่สาน หน้าจั่วสูง
พื้นยกสูงกันน้ำท่วม

อาหาร:

ข้าวเหนียว, ส้มตำ,
และการหาอาหารจากธรรมชาติ
(กบ, เขียด)

ศาลา ๓: ภาคกลาง

ที่อยู่อาศัย: ยกใต้ถุนสูงหนีน้ำท่วม,
หลังคาทรงแหลมสูงระบายน้ำฝน

การแต่งกาย: ตั้งเดิมมุ่งโจงกระเบน
บ๊องอุนนิยมสุดไทยพระราชนิยมในงานพิธี

อาหาร:
รสชาติต้นตำรับ (ผัดไทย,
แกงเขียวหวาน, น้ำพริกปลาร้า)

นาฏศิลป์และประเพณี:
โขน, รำกลองยาว, ประเพณี
รับบัวบางพลี และตักบาตรเทโว

ศาลา ๔: ภาคใต้

ที่อยู่อาศัย: หลังคาทรง 'ปิ่นหย้า'
ลาดชัน เพื่อรับมือฝนตกชุก

การแต่งกาย: ผ้าบาติก
และการนุ่งโจร่ง

นาฏศิลป์:
รำโนรา, ระบำตารีกี่ปีส
(รับอิทธิพลมลายู)

รากฐานวัฒนธรรม:
การผสมผสานอันเป็นเอกลักษณ์ของ
พุทธ, พราหมณ์-ฮินดู, และอิสลาม

บทสรุปวัฒนธรรมท้องถิ่น

	เหนือ	อีสาน	กลาง	ใต้
ที่อยู่อาศัย	หลังคา 'กาแล' หน้าต่ำเล็ก	ฝาไม้ไผ่สาน ยกพื้นสูง	ใต้ถุนสูง หลังคาแหลมสูง	หลังคาทรง 'ป็นหย่า'
การแต่งกาย	ผ้าม่อฮ่อม / อื่น	ผ้าไหม / สร่ง	โจงกระเบน / ชุดไทย	ผ้าบาติก / สร่ง
นาฏศิลป์	ฟ็อนเล็บ / กลองสะบัดชัย	เซ็งโปงกลาง / แคน	โขน / รำกลองยาว	รำโนรา / ตารีกี่ปี่

อนาคตของมรดกชาติ

๕ แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี

๕. เครือข่าย:

ใช้เทคโนโลยีและสื่อมวลชนเผยแพร่

๔. แลกเปลี่ยน:

ใช้ศิลปวัฒนธรรมสร้างความสัมพันธ์

๓. รณรงค์:

สร้างความรับผิดชอบร่วมกัน

๑. ศึกษา:

ค้นคว้าเพื่อเข้าใจรากฐาน

๒. ส่งเสริม:

สร้างความมั่นใจในเอกลักษณ์

การอนุรักษ์เป็นหน้าที่ของเราทุกคน